

Saarna / Widhetty Lurusa /

sen suuren ychteisen Ruouos Päiwän

Pälle / 20. Maji, Wuonna

M DC XXXIV.

ab

ISAACÓ ROTHOVIO

EPISCOPO ABOENSI.

Jonga cautta tulepi edhes pannuxi se corkiaasti tarpelli-
nen oppi / Lepopäiwän oliast Pyhittämisest ylkönä rippuwaiten
Carttamisen ja Manauwen causa / että Causa tästedhes eä nijn
rohkiasti aseta heitän vastan Jumalan angarata Kästyä ja päls-
lepanda / vetädhen hänen vihans vidzan heidhän ylitens :

Van tekemän catumisen oikialla aialla / ja sen cautta

wälträmän sitä pahutta / ta seisoman Jhmis

sen poian edhes.

Mutta nyte Somexi cääetty

a

IA COBO HENRICI Pa-

store Alastaroönssi.

Präntäetty Stockholmis / Ignatiüs Meurerildä.

Wuonna

M DC XXXIV.

DE

Nyänen Cunnias pidhettävään/oppe-
nuitten ja cunniallisten miesten/ yskävään ja veli-
ein Christures/ Consistorialibus, præpositis, Pastoribus,
Comministris & Adjunctis Verbi Ministris, Quin Tu-
run Niippacunnas ovat/ Toivotan minä Armoaja
Kaoha Jumalalda Jesuxen Chri-
sturen kautta.

Telle on yldäkyllä tiettävä / *Dn. Fratres,*
 että tässä ylistettäväs Niissan Niippacunnas ovat ylidze
 sadhan Papin lämin kästeryd Neliätoistakymmendä Præpositurat, iois
 nenga seas yri osa meikänsswret ovat/ nijn etten me epäile etiä mon-
 da tuhatta Sielua näinen alla ovat Comprehederatuna/ ioista meidhän
 tulepi murhe pitä/ että he meidhän cansan ja me heidhän cansans/
 taidhaisimme autuaxi tulla. Nyt olen minä näinä 6. vuonna yummär-
 dänyt tässä maacunnassa palion esteitä olevan sisälletullen/ quin Jhmi-
 stä autudhest poisesta/ jora vastan meidhän tulepi/ nijnquin vscollisten
 vartiain ja miehullisten Soramiesten/ voimalisesta sortia. Ja että täl-
 lä maalla löytän yri cauhia Lepopäivän värä Käyttämys / ioca vetä
 Jumalan vihan ylige maacunnan/ia estäpi meidhen ryconxen. Sen-
 tähdhen on minulle näkynyt tämän yhteisen Rucous päivän päälle edhe-
 spanna yri vlostoimitus sen colmannen kästyn päälle/ia sen präntistä/
 monelle oiennuxeri/ anda vlostäydhä. Saman Saarnan dediceran
 minä teille ynnä cautille/ että se pitä oleman yri vätevä ja luita tunnu-
 stos Jumalan edhes taivasa/ välillä miun ja teidhän / että ios iocn
 tahdhois Præsenderata, eli edhesvetä hänen ignorantiam eli tietämättö-
 mydhens/ eij pidhä taivaman sittä tehdhä. Manan teitä/ että te sen
 cautisa Seoracunnisa ja huoneisa/ vscollisesta teillen in teidhän cwlis
 aistilen päkhemmistutatte. Turusta sen 25. Maji. Vuonna 1633.

E. A. I.

Isaacus Rothovius
Aboënsis.

Ain sano HERRA minun tygöni:
 Mene ja seis seiu sen cansan portisa / ion-
 ga cautta Judan Cuningat vols ja si-
 sälle käyvät / ja caickin Portihin Jerusalemis /
 ja sano heidhän tygöns: Cwleat HERRAN
 Sana / te Judan Cuningat / ja coco Juda ja
 cacki Jerusalemis asuvasiet / quin tämän Portin
 cautta sisälle käyettä. Näitä sane HERRA:
 Cavattaca teitän ja älkä candaco nyhtän cuorma
 Sabbathin päivänä portein cautta sisälle Jeru-
 salemis / ja älkä viekö nyhtän taacka Sabbathin
 päivänä vlos teidhän huonestan / ja älkä nyhtän
 työtä tehkö / van pyhitäät Sabbathin päivä /
 nijn quin minä teidhän Jssillen kästenyt olen / van
 eivät he cwle / ja eikä callista tänne heidhen cor-
 vians: Mutta pyshvät nisturina / senpälle ee-
 tei heidhan pidhä cwleman minua eli salli mös
 heitän opetetta.

Jos te culekka minua sanopi HERRA / nijn
 ettei te nyhtän cuorma cana Sabbathin päivänä
 tämän caupungin portein cautta van pyhitätte
 hänen / ja ei nyhtän työtä tee sen päivänpälle:
 Nijn pitä mös tämän caupungin portein cautta /
 vlos ja sisälle Käymän Cuningat ja pämiehet /
 quin Davidin istuimella istuvat / ja atavat ja me-

nevat sekä Katasten ja hevoisten causa / he ja hei-
 dhän pämitheens / ynnä caicein nydhen causa
 quin Judas ia Jerusalemisa asuvat / ja tämä Cau-
 pungi pitä yncalcitifesti asuteaman. Ja pitä tu-
 leman Judan Caupungeist / ja ne iocca ymbäri-
 lä Jerusalemia asuvat / ja ne Ben Jamin maalda /
 Laarosta ja vuorilda / ia Louunnan puolest / ne
 quin siellä edhestuoman pitä poltto ohria / ohria /
 Ruocahria ja Kytos ohria Herran huonesen.

Van ios eij te tahdho crolla minua / niin ettei
 te pyhitä Sabbathin päivä / ia ychtän cuorma
 canna sisälle niinen portein cautta Jerusalemia /
 Sabbathin päiväin päälle : Pitä minun ylöstyttä-
 män yhdhen tulen hänen Poreeisans / iocca huo-
 net Jerusalemis culuttaman pitä / ja eij vlossä-
 mufeturi tuleman.

Mat. 13: 52.

Meidhän Kacas Herran ia Bayachta-
 ia Jesus Christus edhesasetapi meille yhden
 merkittisen mei ningin / Matth. 13. Iocainen
 Kirianoppenu / iocca on taiwan valdacunda var-
 ten oppenu / se on perhen Isännän vertainen / iocca hänen tava-
 rastans edhestuopi vutta ia vanha. Jonga causa hän
 tachto anda ymmärdä / että iocainen / iocca pitä muita opetta-
 man ia neuvoman / hänen eij ainoasta pidhä idze oleman op-
 penen ennen / sen quin hän muille neuvoman pitä / niin että
 hän oikäin taitan cudzutta Kirian oppeneri / iocca on taiwan
 valdacunda varten oppenu : Van hänen pitä mös caiken toi-
 men causa opin virasa vaeltaman / niin että hän yhdellä oikäi-
 alla

alla muodholla ia tavalla opetta / sekä Lain että Evangelium /
 ia asetta hänen iälkin hänen ewliuittens torpehen / niin että
 Laki tulepi edhestännuri oisialla aiaila / ja Evangelium hä-
 nen aiallana: Niin quin meillä ovat sija Esicuat eis aino-
 asta Prophetain tykönä: mutta mös sangen hyvin idze JE-
 surin Christuren tykönä ja hänen P. Apostolins. NEUA
 Jisus ombi nuhdellut / vaatinut / vhanut / mananut / ilautta-
 nut ja lohdhuttanut canssa sen iälkin quin he olit mielistyhet /
 ia niin aina on edhestuonut hänen tavaraustans vutta ja vanha.
 Sitä sama tulepi meidhän quin Saarnan vircahan aseretut o-
 lema / caiki vielä tänäpäivänä visusti oblerveraman ja
 Christuren Esicua vscollisesti iälkin seoraman. Josta me mös
 sein tämän aian päälle niin hyvin quin mutoingin aina / tah-
 dhom meidän ahkeroina. Ja caiken sen aian xri viriä ia totut-
 ta racastavainen oppetaita pitä sen päälle aina ahkerudhens pa-
 neman mitkä syhnie ja viat quin seoracunnasa enimäst the-
 dhän ja käsillä ovat / ja sotiman sitä vastan caikein corckeimin
 siihen asti että hän Jumalan sen P. hengen avun cansa / sen vlos-
 turitta eli vähumärgin Vastanseisomista tehdä taita. Sen-
 tähden tahdom me näimen ychteisten Nucous päivän päälle
 Jumalan Armon ia Avun cautta ylds asetta meidän / vastoin
 erinomaisista mwtamista vicioia quin tässä maacunnasa ja Seo-
 racunnisa ychteisesti liikuvät ja seantärvät: Joinnenga seasa /
 tämä xri eis ole halvin / että Lepopäivä tule enimäst caikida
 rohkiasti / riotuxi / turmelluxi ja Propheaneraturi / ne ialot ha-
 riotuxet quin Jumalan canssan pidhäis Käsilä pitämen / ma-
 kavat maasa / ja xri duomittapa Suruttomus ja tottelemat-
 tomus ombi ättanut yldäädhen ia vallan. Mingätähden että
 on xri sivi sy / maacundain ia caupungein hucutoren ia alast-
 käymisen / kirkoin ia Schouluin hävitören / meidhän Nucous-
 sten estesen / ja mös ykteen ijäisen rangastoren: Tahdom me
 Jumalan pelvoisa tämän aian päälle cuulla sen opin Sabbathin
 pyhittämisestä / ja sisälle vetä sitä enimän cuin me taidham.

1. Ensiſtā caieki ne cappalet/ cun ſihēn eulevat/ eettā Sab-
bathin päivā machta oiekin tulla pyhitetyri / maahan ſärkein
ia alas cufiſtaden caieki ſen quin Sathan heittäpi tielle vaſſoin
ſitā colmatta käftyā HERRAN Laifa.

2. Siſällevetä muutamot luia ſyde/ quin pitä ylöſherättä-
män ſitā ſurutoinda ja aiattelematoinda Cauſa maacunnafa/
Sabbathin oiekin pyhittämiſen. HERRA Jumala an-
daconineille tähän hänen p. hengens armoa / Amen.

Se Enſimäinen Uſa.

Enſiſtā ſanopi HERRA Jumala Prophetan tygō näin.
Mene ia ſeiſo 'cauſſan porteiſa / joſta Ju-
dan Cuningat vlos ja ſiſälle käyvät / ia caikifa/
porteiſa Jeruſalemifa / ja ſano heidän tygōns :
HERRA Jumala / ionga edhes eiſ yheän aſta ole ſalattu :
Mutta caiekin Ihmiſten teghot ovat hänen edheſäns ilmoi-
tettuina / niſtanin auringo / ja hän näkepi ilman ylhällpitä-
mätä caieki heidhän olemifens : Ja caieki heidhän pahudhens
on hänelle ſalamata / ja caieki heidhän ſyndins ovat hänen edhe-
ſäns ilmei : Hän ombi käftenye Jeremian rangaiſta cauſa
erinomaiſten ſyndein ia vicain tähden : Mutta nye erinomai-
ſtain lähättä hän hänen ſaarnaman cauſſan ecehen ydhen yketei-
ſen paican päälle / cuſa eiſ ainoaſta Borgarit Jeruſalemifa /
ia ſe yketeimen cauſſas : Mutta mōs Cuningat / pämiehet / Her-
rat ia ne woimakiſet ilman yhdengän perſonan cadzomiſeta.
Hänen piti päälle muifuttaman heille eettā he pois panit Sab-
bathin wärän käftämiſen / ia ottavat Jumalan käftyſtā pa-
raman vaarin / quin tähän aſti tapactunui oli / joldeica eiſ he
tahdo pacta caupungifſta / miſtata heidhän ialoudhens ja hy-
vän ehtons maacunnafa / ja peräti ſielun ia ruomin puoleſta
ſadhoteturi tulla. Saman puhēn pitä HERRA meidhän
Juma

Syr. 17. 18.
16. 17.

Jumalan vielä tänäpäivänä meidhän tygön / ja tachtu että Sab-
 bathin päivä pitä pidhettämän pyhänä / ia ei millän muoto
 tuleman ricoturi / ioss me mwtoiu tahdome välttä hänen Ju-
 malisen costons ja vihanfa. Muista Lepopäivän päälle etäs
 pyhität hänen. Ewtena päivänä pitä sinun tekemän caieki
 sinun työs: Mutta sen seidzemmän päivän pitä sinun sä-
 ästämän. Caieki se quin minä teille sanonut olen / se pi-
 tääätte. Pitäkät minun Sabbathin / sillä hän on xri mercki /
 minun välilläni ja teidhän / niin teidhän jälkitulevaisina asti /
 että teidhän pitä tietämän että minä olen Herra ioca teidhän
 pyhitän / Senteähden pitäkät minun Sabbathin / Sillä hän
 pitä oleman teille pyhä. Se ioca ricotopi hänen / pitä cuole-
 malla cuoleman: Se quin teke jotain työtä hänen seluns pi-
 tä vlostwritetun oleman hänen cansastans. Nyt maetaisi iocu
 sanoa: Euinga minun pitä idzeni silloin pitämän / että minä
 oikein pyhitäisin Lepopäivän? Mitä minun pitä tekemän / ja
 mistä laetaman / että minä mahdaisin välttä Jumalan coston
 ia vihan / rangaisturet / ja vidzuret / cuin Sabbathin värä läy-
 tämys myötäns tuopi? Ota nyt siis visu vaari siltä quin sa-
 notan / Tästä cappalesta neuwopi meitä Jumalan oma helise-
 pä äni taivahasta: Muista että sinä pyhität Lepo-
 päivän. Tämä pyhittäminen seisio tämän sällä; En-
 sist / että sen päivän päälle pitä pidhettämän xri yksteinen Ju-
 malan / canssan cocontuleminen / niin että caieki / selä corckeat
 että matalat / miehet ja vaimot / misä sädhysä he siete olisit / pi-
 tä tuleman silloin cocon / ja heidhän Jumalans palveluren Ju-
 malisudhen cans vlostwiettäimän. Ja senpäälle ettei yrifän mah-
 dais sitä vnhotta / pitä itse cukiin silmäin etehen asettaman tä-
 män Sanan / Memento, muista päälle.

Exo. 20. 8.
 Exo 23. 12.
 Exo 31. 13.

Ensis pitä / selä Pappiin että sanan cwliaisten / paneman
 tämän Sanan sydhämens päälle / ia valmistanan heitäns aiab-
 lans Sabbathin pyhittämissen / Sillä muoto että he Lauwan-

daina

daina muistavat päälle että Sunnundai lehestyipi/ia niin laitta-
 man heidhän tyhönä/ ettei yriäkän sen kautta tule este yri Jumal-
 lan palvelukse/ eikä matkustaman eli lähättämän hänen vä-
 kiäns pois Sunnudaita vastan/ eli menemän cauppa caupun-
 gin/ että he siellä viipyvät ylise aian. Eikä mös andaman wäen
 työtä tehdä liki eheota Lauvandai päivänä/ van että he tule-
 vat vuotesen ja Lepohon oikialla aialla/ ja lepävät hyvin vlos
 vnens/ senpälle ettei he vnelda tulis kireosa rakkautturi. Tyh-
 tä tehdä Lauvandai päivän päälle eij millän muoto ole poissi-
 elty/ niin quin yriosa laiseoia coiria ja vni lekoia aiattelevat.
 Sillä Jumala sanopi: Ewsi päivä pitä sinun työtä teke-
 män. Mutta seon pois kieltty että niin tyhön päle aietan/
 että Jumalan palvelus sen kautta Sunnundaina tulepi este-
 tyri. Ne quin tietävät heillens pitkän matkan olevan/ pitä
 waarin ottaman sista sanasta Memento, ja adaman hänen
 Lauvandaina matkan.

II. Ne cuin Caupungeisa asuvaset ovat / niin quin mös
 läsnä kireosa maan kylis/ ja tahtovat käydä Herran Echeo-
 liselle Sunnundaina/ heidhän pitä tuleman Ripille ja euleida
 Lauvandaina Ehtona.

III. Sunnundaina huomeneidain/ pitä tämä sana Me-
 mento, eli muista päälle/ johdattaman itse cunkin milen: Nyt
 on Sunnundai/ älkän andaco meidhän vnhotta sitä tekon/
 quin HERRA melle käskeny ombi. Sulkecam kisan ja lu-
 kitecam meidhän catubuodhia: Myllyt seisocan alallans; Ja
 caifi into työ maahan lassecam. Me tahdom käydä Herran
 huonesen/sanoden kuningas Davidin cansa: Minä iloigen si-
 tä cuin minulle sanottu on/ että meidän pitä sisälle käymän si-
 hen HERRAN huonesen. Cuinga rackahat ovat sinun asu-
 nises HERRA Zebaoth. Minun sieluni itävöise/ ia halapi
 HERRAN esicartanoihin/ minun rumini ia sieluni iloige si-
 nä eleväises Jumalas. Minä ulautan minuani/ ylise si-
 nun sanais/ niinquin yri joen swren saalihin saapi. Minä
 her

heräiän varhain ylös / että minä mahdaisit toimitta sinun sa-
nastas. Sinun sanas ovat minun suullein makiamat kuin
hunaia. Minä iloiken minuani sinun todhiftores tieftä/
nifnquin caickinaiesta rickaudhefta. Tätä tekevät nyt caiki
ne cuin Jumalast ovat / ia ei anna yhden cappaleu eli astas
että heitäns pois kirost. Sillä se kuin Jumalasta on / hän
ewlepi Jumalan sanan.

IV. Tule idze cunkin mös E Hristiyn aiattella / kenen
tansa meillä on toimittamifta meidhen Jumalan palvelures /
nimittäin / HERRAN Jumalan causa idze. Sillä eos-
ca me ewlema sanan / nifn puhupi Jumala meidhän cansan.
Ja cosca me rucoilemma ja veifamma / nifn puhumma me Ju-
malan causa. Ach aiattetele tämän päälle / ia tule HERRAN
ettehen swren aiattetekemisen ja foweliaifudhen / cunnian / nöyry-
dhen ia Jumalifudhen causa.

Tällä ombi ollut xpi paha tapa eoco maacutiäsa / että canffa
Suñundaina ia pyhinä / päivinä syövät ennen kuin he käyvät
Kirkon / ioca fcain tapa ia coirain elämä on swren vaiwan can-
fa maahan pandu Vifitatioilla / papit ovat luvanneet pitä vi-
fun cadhomifen Cansan cans / että he pitävät mitä he luanneet
ovat / nimittäin poiflacata sen causa / ettei he peräti mitätän
syödhä eli iodha / ennen kuin he käyvät Kircon / fiinä on pan-
du vhfäus ia rangastus tygö / ios iocu sen afeturin yligenkäppi.
Jumala andacon että he tahdoifit sen vscollifetta pitä. Cosca
meidhen pitä puhuman yhden mailmaifen Herran eli cuningan
tansa / nifn tulemma me swres foveliaifudhes edhes / ia varoim-
ma meitän kyllä / ettenne ole juovuxifa / eli iollakin muulla mu-
oto fopimattomat ia toimetomat : Cuinga palioa enämit
tulepi meidhän / sen swren HERRAN ja woimailifisen Cuningan
ettehen tuleman pyhäs cauniftores. Cumartacat HERRAN
pyhäs cauniftores / peliättän händä caicki mailma. Tulcat
aloitcam meitän HERRAfa / ja riemuitcam edhes meidhän au-
tudhen turvan. Tulcam / cumartacam / ja polvillen langetcam /

Ordo Eccl
Pag. 9.

Pfal. 96. 9.
Pfal 95. 1. 60

Puumi rian sängen caunie Rucouret. Ylösheräntä Her-
 va sinun voimas ia tule että me alla sinun turvas ia varieluxes
 machtaissina caikista syndein vahingoista vapadheturi tulla.
 Ylösheräntä meidhän sydhämen / **D HERRA Jumala** /
 valmistaaman tietä sinun ainocaisen poicas et eben **ESuxen**.
ENristuxen. **Jeem** : **D Jumala** / sinä quin hyvin näet / et-
 ten me yhtenkän hyvyten kelvolliset ole variete meitä se k äsi
 sällisest että vlcouaisesti / että rromis varielluxi culis caikista sija
 tä quin vahingollinen on / ia että sydhän mahdais pahoiista aias-
 turista puhdisteturi tulla. Anna meille sinun armos / että me
 taidhaisime tehda sen quin sinä Käsket / ia olla sinulle kelvol-
 liset / sekä tahdon että tekoim cansare. **Sentaldaiset Rucouret**
 ovat meille vaivaisille syndisille corkiaist tarpelliset brucata / ia
 yllike määrän tarpelliset / iotca ylösheräntävät meisä synnin tun-
 non / surun ia murhen / lisävät vlcou ia toivon / ia tekevät
 meitä soveliari ia vireuri meidhän Jumalanna palveluxen-
Cosca Epistola ia Evangelium ylöveisatan / silloin pitä caicki
 euin Kirkosa ovat / varinottamisen cansa ewleman / että mah-
 daisit oppia Jumalan teghon ia tahdon. **Cosca meidhän Chri-**
stillinen vlcou veisatan / silloin pitä caicki Niemun ia ilon cansa
 veisaman / kisetädhen Jumalata meidhän **HERRAN** / quin
 meitä tähän tundon andanut ombi tulla / ylistäkäm **HERRA** /
 ettenkä me ole iocui ryväiset pacanat / **Turkit eli Mahome-**
tistat / ioilla eis yhtän oikiaa Jumalan tundoa ole : Ach euin-
 ga corkia wiissaus on käsitetty meidhän **Christlisen vlcouhon** / et-
 tä me tidhäm sen oikian Jumalan olevan yrinäisen sijnä Juma-
 lises olemises / ia colminaisen personis / **Isän** / **Voian ia sen P.**
Pfal. 76. 1. Hengen : **Me taidhame sano Cuningas Davidin cans** :
Jumala on Judeas tuttu / **Israelis on hänen Nimens swri**.
Jumala on tuttu Ruodzisa / hänen Nimens on ewluinen **Poh-**
ian maalla. **D euinga swri turva on sisälle vedhetty vlcou**
Cappaleikin / cusa Jumalan sen pyhän colminaisudhen / **Isän** /
Voian ia sen P. **Hengen hyväitegbot vastan sitä Ihmisen su-**
Euvoda

Eucunda vlosmalatan ia kirioitetan. Tutkiskeleam ia aiatel-
 cam sitä/ ia veisatecam yrimeleheffi Jumalalle ylistödrex/ meille
 idzellen turvaxi ia autudheri/ ia perkelelle mieli carvauheri ia
 wapistoxi. Ne quin nyt tätä suloiſta cantate eij tahdo edheſtä-
 da/ eij tahdo veisata tätä turvallista/ veisua se on peliättäpä/ että
 he helvetisä hwtavat yhtëä iſancaickiſta Ejulate, huocauxen
 ia ikkun caufa/ ilman loppumata. Minä tunnuffan/ että
 minä vſein Kircoiſa olen cauhiffunut minulleni ſen yliſen/ että
 yxi oſa Jhmiffä eij tahdo veisata ia Riſtää Herrä: Mutta ſei
 ſovat euin heidhän olis vettä ſuufans/ ia eij mitän tottele mitä
 käſillä on. Yxi oſa iſtuvat maahan/ ia ſuttelevat ia panet-
 televat/ ia toifinas ne euin muille edhelläkäymän pidhäs hy-
 vällä eſicualla. Zämän yliſe coſa pappi mene Saarnaſtolille/
 pitä caicki canſa hänen canſans langeman polvein pälle ia har-
 caſti rucoileman Jumalata / että ſe Pyhähen gi mahdais run-
 faſti lahioitta/ ſekä hänen quin puhu ſanan/ ia ſen quin ewlepi/
 että heidhän työnsä eij olis turha Herräſa/ van mahdais palio
 hedhelmätä ſaata / iälkin Jumalan oman lupauxen: Zämä

Eſa. 55.

quin nyt ſanoitu on / tulepi caicki yhten Chriſtillifen valmi-
 ſtoren ſanan eulemiſen/ että ſana ioca ſaarnattaman pitä/ mah-
 dais ſaata palio hedhelmätä/ caickein Jhmiffen ſydhameſä/
 Colmannen Kerohän/ coſa Pappi alcapi Saarnan/ pitä-
 pihän caicki ſen iälkin hänenſen quin ſe Ordinantias ſeiſo pag.
 8. ſol 2. Ja ſe Viſitatioſ pälle muiffutettu on/ että Loco
 Introitus ylöſluietan Lutherin Namu Rucous/ ia ſitte Jſä
 meidhän 2. Ja pitä pois pandaman ſe paha tapa/ eun papit
 ovat bruceannet täſä maacunnäſa/ että he ovat diebus Apo-
 ſtolorum reciterannet/ mutamat yhden coco neliännen o-
 ſan hectiä i Legendam Apoſtoli, ia palio mwta ſihen tygö-
 vetänet/ ennen quin he tulevat ad recitatinem Orationis Do-
 minicæ. Pitä mös pois pandaman ne ſpecioſa, pompo-
 ſa & ad oſtentionem compoſita exordia; Ja ſtalle
 refererattam Evangelium ad Catechiſmum, ia ſitte käſtä

34

eettämän yxi lyhye Summa Tertin päälle / ia sen iacaman toi-
 men cansa. Ja kaikki se aica ettei taita niin laivalle tulda Cans-
 san cans täsä maacunnasa / sekä sen pitkä Kirjo matcan ia
 muudhen estetten tädhen / että iocu Saarna päivä maalla tar-
 padhuis wijsosa / iona taitasin saarnatta Cathechismus :
 Senehdhen pitä Papie / puolenheitä viettäman Cathechis-
 muren cansa / ia sen toisen puolenheitä ylösluictun Tertin
 cans ia Nucousten / pitähdhen heitäns kaikki sinä quin on Or-
 dinantias pag. 8. ia ei menemän ylise tiiman muotoin iol-
 deica iocu corckia asia siihen löytä. Heidhän pitä mös siven
 toimen cansa lukeman Commentatores ia Postillatores,
 hyvin Mediteraman heidhän Conciones, ia tahoman päälle
 mikä corckimast on tarpellinen edhespanna in Ecclesia, ei pro-
 forma ainoasta ylhällä pitä cansa ychtä heitä eli puolda :
 Mutta kaikkein swrimman Kirjoudhen ia Jumalissudhen cans
 neuvoman ia mahaman kaikia hänen ewlioicans / Jumalan
 pelcon / syndien poispanemisen / ia kaikkein Christillisten tekoin ia
 auwin harjoituren. Pitäkä vari idjestän ia kaikessa laumassa.

Act. 20. 18
 2. Tim. 4.
 1. 2.

Niin todhistan minä nyt Jumalan edhes ia HERAN JE-
 suren Christuren / ioca duomikeman pitä elävät ia euolluet hä-
 nen tulemisefans hänen valdaccunnasans : Saarna sana / pi-
 dhä päälle / aialla ia aiati / nuhtele / rangaise / mana / nevo kai-
 ken siweydhhen ia oppeturen cansa. Sitä vastan pitä Sanan
 cultiat wisusti ewleman mitä tule puhuturi heidhän edhesäns
 Jumalan sanasta / niin että he taitavat oikein ymmärdä ia
 muista.

Deut. 5. 1.

Eolcan Israel ne kättyt ia oikeudhet / quin minä tänäpäinä
 puhun teidhän corvain edhes / ia oppicat ne / ia muistacat ne
 että te teettä sen iälkin. Neliä cappaletta kätse HERAN
 täsä näisä sanoisa kaikilda sanan ewlioilda 1. Ewlla. 2: Op-
 pia. 3. Pitä eli muista. 4. Tehdä sen iälkin. Heidhän
 HERAN Christus sanopi : Autuat ovat ne / quin ewlivat
 Jumalan Sanan / ia kätteivät sen. Item : Jolla corvat ovat
 ewllä

Luc. 11. 28.
 Mat. 13. 43

ewlla / se culcan. Nijn sen tähden eij ole siinä kyllä / eette me
 rwmmin causa olema läsnä Rircosa: Mutta meidhän pitä sy-
 dhämen mielen aiatoxen ia caikem voimain causa ewleman/
 ia rucoileman ahkerasti / nijn taita sana löydä sian sydhämen/
 ia canda hebhelmän. Wijmeiselvä / cosca Sarna yleön on /
 lange canssa maahan polveins päälle / ia kisttäpi Jumalata
 Sanä lahian edhestä ia caickin muidhen hengellisten ia rwmil-
 jisten lahian / rucoillen Jumalalda caikia tarpeita re. Ja ole-
 man Rircosa alallans / sihenast että caicki Jumalan palvelus
 on loperetetu / ia hyvästisunaus canssan ylise vlos hwttu. Cos-
 ca mös Catechismi repetitio pidhetän iälkin Saarnan /
 pitä Canssan mielelläns ewleman ia vastaman sihen quin heil-
 le Rysytän. Mutä veisatan iälkin Saarnan / pitä vaari oietä
 taman caikelda cansalda. Cosca Canssa Käyväet HERAN
 Ehtolliselle / pitä caickin ylistämän Jumalata autudhen välin
 edhest / quin on Sana ia Sacramenti / ia lukeman sen ylise
 määrän hyven teghon edhest / että Jumala otta köyhät syndisee
 arinohon: Sytä päälle muistutetan meille sen ma-
 naurxen cans: Mlendäkä teidhän sydhämen Juma-
 lan tygö: Item: Kyttäkäm ia cunnioittacam
 HERAN. Item: Cumartacat teidhän sy-
 dhämet Jumalan tygö / ia ottacat hyvästi siuna-
 us. Ja sanoman sen Jumalisen opettaian Syrachin cans:

Syr. 36. 13.

Ewle HERAN heidhän Rucouxens cuin auxens hwttauat si-
 nua / iälkin Aaronin hyvästi siunauxen sinun cansas ylise / sen
 päälle että caicki ne / quin maan päälle asuovat / mahdaisse tuta /
 että siinä HERAN se itancuickinen Jumala olet. Mingä
 Devotion ia Jumalisydhen cans Aaron ia hänen poicans /
 Vanhasa Testamentis / hyvästisunauxen Cansan ylise vlo-
 sanonet ovat / ia mingä cunnian ia nöyrydhen cans Cansa sa-
 man hyvästisunauxen vastanoittanet ovat / todhista Syrach
 cusa hän sano: Cosca hän täytti hänen vircans Alarin päälle /
 ia teki

Syr. 10. 16.
ad. 27.

ia teki niin kaiti sille korkeimalle sille Caictivaldiolle / ydhen
 caunin vhrin: Hän vlosioensi hänen kätens juoma vhrin
 cans / ia vhrasi punaista viina / ia vlostaafti Altarin pohian päls
 le yhdexi makiari hauri sille korkeimalle / ioca caictein Cuningas
 on. Nijn hysit Aronin poiat corkiasti / ia puhalsit Basu
 nain cansa / ia teit yhdhen voimallisen tylyn / että heidhän päls
 lens pidhäis aiattelaman sen caictein korkeiman edhes. Nijn
 langeis Kirrudhen cans caicti sama Canssa alas maahan ca
 fuoins / pälle / ta rucoilit HERRA heidän caictivaldiasta cor
 keinda Jumalata / ia veisaiat kistie händä Psalmein cansa / ia se
 tylyst caictesa huonefa sijtä makiasta änestä. Ja cansa rucoilit
 HERRA sitä corkeinda / että hän tahdois armolinen olla /
 sihen asti kuin Jumalan palvelus vlcon oli / ia he heidhän vir
 cans lopettanet olit. Cosca hän nyt meni alas iällens / nijn
 vlosioensi hän hänen kätens coco ylike Jsraelin Seoracunnan /
 ia annoi heille HERRan hyvästi sinnauxen hänen suunsa cans
 sa / ia toivotti heille terveyttä hänen nimensä. Nijn rucoilit
 he iällens / ia vastanoit hyvästi sinnauxen sildä corkeimalda ia
 sanoit: Nyt kistiekät Jumalata caicti / quin svria cappaletta
 teki caictisä äärisä / ioca meitä eläväisistä variele io hamast äitin
 cohdusta / ia tekepi meille caictia hyvä. Hän andacon meille
 yhden iloisen sydhämen / ia suocon raohan caicti sa paicoisa mei
 dhän aiallan Jsraelis: Ja caicti hänen armonis machta ai
 ua meidhän tykönen olla / ia vapactapi meitä nijn cauyon
 quin me elämme.

4.

Neljännhen kerdhan / cosca Jumalan palvelus lopettu on /
 pitä iroaihen Jumalan pelvosa andaman heitäns cotita o
 mains tygd / ia ey lyömän heitäns Nistan ia Torihin Kircon
 mäelle eli turhan juttun ia puhesen: Mutta puhuman tien
 päällä sijtä quin he culluet ovat Kircola / ia cocteleman cuca
 enimän taita muista Saarnasta. Ja että cummingin io
 mwtamat ovat corona huoneisa / quin askareista waarin otta
 vat (Jumala tektis ettei nijnä olis ylon monda) nijn pitä van
 hemse

hemät ja perhen Jännät eij ainoaika repeteraman Saarnan
 hänen lastens ia palca väälens cansa/ cuin heidhän can onto Kir-
 cosa ovat ollet: **Muita** mös iotakin sanoman Saarnasta
 hänen edhesäns/ cuin corona ombi ollut. **Sen** iälkin quin
HEKKA Jumala idze puhupi: Nämät sanat iotca minä
 puhun sinun tygös täänpänä/ pitä sinun paneman sydh ämes
 päälle / ia pitä teroittaman sinun lapsilles/ ia sista puhuman
 istuisa huonesas/ tiellä Käyhdesäs/ maata pannesas ia ylösu-
 stesas. Ja pitä ne sitomä yhdexi merkiri sinun läätes päälle/ ia pi-
 tä oleman sinulle yhdexi muistori sinun silmäis edhes/ ja pitä
 kirioittaman ne sinun huones oven pichu pieten ia oven päälle.
Te Jät älkät lehoittaco teidhän Lapsianna vihan: Van
 ylöscasuattacae heitä curitozen cansa/ ja **HEKKA** ma-
 naures. **Päldäissein**: Caiki sen cuin ihmiset ewlevat Juma-
 lan sanasta/ pitä sen heillens oicnuxeri tallella pitämän / ja
 caikesa heidhän elämäsäns anda nähtä / nijsn että he elevät
 eunniallisest/ tavallisest/ hurscasti ia Jumalisesti täsä mailmasa.
Andacan heidhän valkeudhens paissa Ihmisten edhes: Nijsn
 quin he ovat siben vastaudhest sydynnet vyhten elävän toivo-
 hon/ sen Jesuren Christuren ylösnousemisen cautta / nijsnä cu-
 olleista. **Yeten** catomattoman ia saattatoman ia turmele-
 mattoman perimisehen: Joca on taivasa tähdellä pandu tei-
 tä varten/ iotca Jumalan väellä sen vson cautta lääketän au-
 eudehen: Joca sitä varten valmisteetu ombi/ että sen pitä ilmei
 tuleman viimeisellä aialla/ iosa teidhän pitä teitän iloiseman
 te iotca nyt vähällä hetkellä (ios tarvitan) vaivatan monitai-
 fis kiusauris: **Sen** päälle että teidhän vson toimelli sxi ia palio
 collimoxi löytäisit/ cuin se catova eulda / iotca tulella coetellan
 kytozeri ylistözeri ia cunniari/ sillöin cosca **Jesus Christus**
 ihm. indupi/ jota te racastatte/ vaikka että te händä näe/ nijsn tei-
 dän pitä cuitengin iloiseman/ sanomattoman ia cunniailisen
 ilon cansa/ ia te saatta teidhän vsonnä lopun/ nimitän sielu-
 vhen aurudh. n.

Deut. 6. 6.
ad 100.

Eph. 6. 4.

Tim. 1. 12.
Mar. 5. 6.
1. Pet. 1. 1.
ad 100.

Wisdhennen lehdhan / ios nye nämä caieki pitä tekohon
 nijn asettaman / quin nye puhuttu on / nijn tähy caiekin sa-
 nan ewhain cunnioikeman ja palveleman heidhän opettaionsa /
 ofottaman heille nöyrydhen ja ewhaisudhen / cosea he heidä si-
 hen hyvän neuvoxturi tulevat. **Pelkä HERRA** caieksa hy-
 dhämeistä / ja pidhä hänen pappins caieksa cunnioisa. **Item :**
Pelkä HERRA / ja cunnioita Pappia. Ja senpälle että
 papit mahdaisi tulla cunnioihan oteuxi / pitämän yhtiä hyvä
 cansat äymist / ja yhtiä nuchtetoinda elämäta / iohonga **Petrus**
newopi : Poispitälät teitän ihallisista himoista / iotea sotivat si-
 elua vastan ; ja pitälä hyvä meno pacanain seas / senpälle että
 ne iotea teitä paneettelewat nijnquin pahointekijät / arvaisit teitä
 teidhän hyvittäödistän / ja listäsi sitä Jumala / sinä päwänä
 iona hän caieki iulistiapi. Tämä on corkiaffi tarpelli nen / sil-
 lä Paulus hän sanopi : Että sencaidaiset ovat eachtalaisen cun-
 nian kellolliset. Zapachtu tojellamuoto / näin sanopi **HERRA**
XA : Miris ilmoitat minun oikeuttani / ja otat minun Eijtoz
 ni sinun suulles ? Ettäs euitengin curitoren vhat ja heität mi-
 nun sanani taghas. Coseas iongun vartan näet / nijn sinä
 iuoret hänen cansans / ja pidhät ofas huorintekijädhen cansa.
 Sinun suus sallit sinä paha puhua / ja sinun kieles wäryttä
 matcansaatta. Sinä istut ja puhut sinun veliäs vastan / si-
 nä paneettelet sinun äitis poica. Taho sinä cuktan Jwettari
 ja sinä luotat ihes lain päälle / ja kerstet sinuas Jumalasta / ja
 tiedhät hänen tahdonsa. Ja että sinä olet Laista neuwottu /
 nijn sinä coertelct mitä paras tehdä olis / ja vscollat idhes ole-
 van nijnē softain iohdhattaion / ia nijnē valkeudheri / iotea pimeis-
 sä ovat / ja tyhmän haldiaxi / nijnnen yxiferdaiffen opettaiaxi / ja
 sinulla on muoto tietämän mikä oikeus on Laissa. Nyit sinä o-
 petat munta / ja edisinä idzes opeta. Sinä saarnat / iij pidhä var-
 gastiaman / ja sinä varastat. Sinä sanot eif pidhä huoritehtä /
 män / ja sinä huoriteet. Sinä cauhistut Epäjumaloita / ja raat-
 elct sitä Jumalalda quin hänen tule. Sinä kerseat idzes laista ja
 hyvä

Syr. 7. 31.

1. Pet. 2. 11.

1. Tim. 5.
17.Pf. 50. 16.
ad 21.Rom. 2. 17.
ad 25.

häväsiet Jumalata lain ylis:käymisen cautea. Sillä tei-
dhän tähten tulle Jumalan nimi pilcaturu pacanaiden seas/ nijsa
quin Kirioitettu ombi.

Dicat laumalle esicuvaxi sanopi Petrus: Ole nille vscollis
sille xri esseuva sanasa/ menosa/ raekaudesa/ hengesä / vscosa/
puchtaudhesa. Ewliaiset osottacan sencaudaisille heidhän opet-
taillens nöyrydhen ja ewliaisjudhen. Dicat teidhän opetta-
i ma/ ewliaiset/ ja noudhatacat heitä/ sillä he valvovat teidhän
sieluin ylisē / niijn quin ne iocca lugun siestä tekemän pitä/ sen
pälle että he ilon cansa sen tekistē/ ia eis huocamisen/ sillä eipä
se ole teille tarpellinen. Cosca xri oikia opettaia/ mana/ nuchtee-
le/ rangaise/ niijn teke se P. Hengi sen hänen cauttans. Se
iocca sen nyt yidn cadzo/ hän eis ylöncandzo iotacuta ihmistä/
van Jumalan/ iocca hänen Pyhän Hengens on andanut tei-
hin. Sentähden mös Jumala idze soima niistä Jumalattos-
mita/ ettei he ole osottanet hänen palvelioillens ewliaisutta/ ja
idzellens lukupi caiken sen covacorvaisjudhen/ quin tapachunut
on hänen palvelioillens. Ihmisset eis tadho' enämbi anda-
minun hengeni rangaiska hettäns. Te nissurit ia ymberilei-
kamattomat sydhämessi ia corvist/ aina te vastan seisota sitä
Pyhä Henge niijnquin teidhän Isänne samallamuoto mös te.
Mine luulen/ että ios iollakin ajalla on ollut sytä valittä ylisē
totelemattomuudhen/ niijn nyt ombi yldäkyllä. Sillä nyt
pian eis löytä hehtän nöyryttä ja ewliaisutta kanssans seas. Me
mahdanne kulle sanoa Jeremian cansa: Ach kenengä cansa
pitä minun puhuman ia todhistaman/ että cuitengin iocu tah-
dois cuulla: Van heidhän corvans ovat ymbärileikkamatto-
mat/ eijvoi he cuulla/ Cahzo/ he pitävät HERRAN sanatt
pilcana ia naurona/ ja eij ensingän tahdo sitä. Jumala ar-
madha / cosca tätä häpiämätöindä cansa tahdotan curitta ja o-
sotetan heille väli/cartaman ja vältämän Jumalan viha/ niijn
löytän ylöncake / pilca ja häväissys. Julkiset portot ja huorin
tekiät eij häpiä protestarata vastoin Kircon rangastusta/ ja cai-

1. Pet. 5. 3.

1. Tim. 4

Heb. 13. 17.

Joh. 16.

1. Tim. 4.

3.

Gen. 6. 3.

Act. 7. 51.

Jer. 6. 10.

Jäälistä curitosta. Siinä pavilainsten Seoracunnassa/ eusa
 se Ancehristuren villitys itieku/ ombi Papeilla ja Muunteilla
 senealdainen voima ja valda/ että he panevat H&Krat ja Eu-
 ningat rangastoren ja curitoren ala/ nijsn että heidhän tönny
 hypätä ja dangata heidhän pillins iälker. Mutta siinä re-
 formeratusa oitias Evangeliumin Seoracunnassa tachtu se
 halvin Borhari ja Taloinpoica panna papin curitoren ala.
 Minä pelkän/ että Jumala senealdaisen cappalten tädhen
 rangaise maacunnan/ ja poistotta oikeat opettaiat/ ja lähätäs
 heidhän sians Erisceoraiat ja Walhen saarnaiat/ ioita heidhän
 pitä siete ilman kistosta cwleman. Nijsn on käynyt Judats
 canssan cans: Nijsn on käynyt nijsnen ialoin Seoracundain
 cans Grekein maalla/ Alias, Africas, ja muolla eusa Apos-
 stolie muinen ovt saarnannet.

Eubhennen kerdhan/ tulepi Sabbathin pyhittämissen hy-
 vä juostio ja oma tachtu/ tehdä Papeille hyvä/ Jrem/ pitä Ri-
 coia ja Schouluia voimasans/ nijsnquin mös autta ja holhos-
 ta niistä köyhä. Auta laupias Jumala/ cosea tämän päälle
 aiattellan/ nijsn käypi täsä ylöñ hullusti maacunnassa pappein si
 sälletulon cans että yteistä canssa erin osa/ ios heillä se valda
 olis/ eij pidhäis Papin andaman nyhtä penningitä caickin
 hänē vaivans edhest/ palio vähemän iotain lahioia eli andimita
 edhes candaman. Minä sanon/ he eij anna pappein saadha
 siitä quin he heille velvolliset ovat jälkin Jumalan Sanan/ La-
 in ja vanhan iäriesthyren eli ordningin: Palio vähemän hy-
 väst tädost iotain sen ylise anda ja tedhä. Nijsnquin tapetus
 monesa miyssa Seoracunnassa / eusa he sen Apostolisen Ma-
 nauren mielens iohdattavat: Sequin tule neveturi sanalla/ hän
 iacacan caickia hyvä hänen cansans/ ioca händä neuvo. Jos
 me olema teille kylvänet se quin hengellinen on: Näköse se teit-
 le palio olevan/ että me ylösteicamme teidhän ruomillista cappa-
 leita? Mutamat taitan kyllä löytä cuin näitä aiattelevat/
 van ne ovat sangen harvat: Eikö tämä ole swri seoitus ja iä-
 viettömyy

tietämys tässä maacunnassa / että cosca Pappi ombi cozo vuo-
 dhen ymbärins tähtyne hänen palveluxens / niin tähty hänen
 otta sätin selfäns / ia kerjättä talonpoialada corona häncu car-
 danofans / mitä hänen pitä saaman. Taloinpoica sanopi:
 Josbeica pappi tule minun tygöni / niin ei hänen pidhä mitän
 saaman minulda. Mutamat Adeleist löytän täällä mös /
 quin ei itänäns anna heidhän Papillens Tertiale Tiundia /
 palio vähämän iotain muuta hyvä. Dingo senealdaiset mahdol-
 lijee pitämän ia saaman Pappia ia opettaia? Pitäkö lukeman
 senealdaisista Canssa Christuxen Canssan edhest? Cadzo / he
 ovat pahemat cuin Pacanat / sillä löytän että ne ovat vacastan-
 net / eunnioittaneet ia toimittaneet heidhän papeillens. Jos
 tahdotan mös päälle cadzoa / cuinga xri osa pitävät heidhän fire-
 kons voimasa / niin on se häpiä puhua sijtä. Täällä Turun
 Caupungisa niin hyvin quin maalla / löytän / Jumalan oleon
 kijos / monda toimellista miestä ia vaimoa / sekä Adeleist /
 Borgarist ia Herrain palvelioista / quin sivotta kiyvautta can-
 davat HERAN huonesta / ia miehelläns auttavat Kircon va-
 kennuxen ia ornatin / niinquin xri osa Ristin Herroista / Ju-
 malisista Adelein leffeistä ia muist / ovat andanet nähdä hei-
 dhän svren hyvän suosions vastan tätä maahan langennutta
 Nuomioireoa. Mutta auta Jumala / cuinga munda löytän /
 ioilla hyvä varaombi ia taidhaisit kyllä palio hyvä tehdä / ia ei
 ole peräti ensingän ychtän tachtö siben: Joca Jumalle oleon va-
 iettu ia costa annettu. Mutamat Kirkot malla / quin ovat svrē
 culutuxen cansa muinen ylöstraktut / ia nähvät ialot olevan vl-
 coiselda puolen: Mutta cosca niishin sisälle tullan / niin löytän
 xri senealdainen Saaftaisus / edhestacaisus / Sopimattomus /
 että häpiä peräs on Costa tahdotan perata tätä Augia sta-
 bulum, ia manata canssa puchtauten / niin saadhan vastau-
 xeri / se ombi ollut niin ennengin / me mahdam kyllä anna sen
 niin olla x. In summa: Harvat ovat ne quin iotain tachtö-
 vat culutta HERAN huonen päälle / eli canda kiyvautta so-

veltuonejt ia iäriestyest. Mikä hyvästä sunaus set canfa
 seora/ anda idze Jumala tieta/ ionga me mös olema. Kyllä coe-
 tetlet/ Quod enim non capit Christus, rapit filcus. Nus-
 linen ovat caicki ne ioilla/ voima oli/ auttanet Kircoille/ ia pi-
 tänet sen yhden cunnian edhest/ että he olit mahdolliset sishen :
 Josta Kircot ia Eluostarit ylige muodhon rickari tullet. Re-
 ligio peperit divitias, sed filia devoravit Matrem.
 Religio eli Jumalan palvelus on xri äiti/ ideo ombi yhden tye-
 tären synnyttänyt/ quin cugutan Rickauderi ia Lavatari van
 tytär ombi yleßpönyt hänen oman äitins. Se ombi nijsä
 kähnyt nijsä endisnä aicoina alla nijsen Christityin / Kuos-
 min Keisaren/ nijs mös Cuningain/ tällä Ruokisa/ nijs hy-
 vin quin muollakin / että Cuningat/ Förstit/ Herreat/ rickat
 Borgaris ia Adelsmiehet/ ovat yhdest Jumalifest aiattelmis-
 fest lahioittanet monda 100. Maancardanota/ monda tuhats
 ta Gyllänätä ia swret tawarat kircoille/ Klouostareille / Aca-
 demiaille/ Schouluille ia Gymnasiaille/ ioista Kircot ovat
 ylige muodhon rickari tullet. Mutta tytär ombi yleßriellhyt
 hänen oman Äitins/ se puhdas Jumalan palvelus on poisase-
 tettu/ ia caicki Jumalinen teko Canßan tykönä pois vnhotet-
 tu/ ia yleokullaisus stan tuotu iällens. Erinomattain/ hyväet
 työt ia laupiudhen teghot/ ovat mutamain tykönä nijs vaho-
 tetut/ nijsquin Jumala eij ikänäns olis kähkenyt totain hyväet
 tehdä. Sw christityt/ yleocullatut/ dyckarit/ pramiit/ kehuz-
 iat/ sangarit ia keltvoittomvet Ihmiset/ ovat nijs yleokäöhen ot-
 tanet/ että harvat oikiat Christityt nyt löpän/ quin osottavat
 elämens ia tekoinsa caus/ että he Christuxen omat ovat. Liais-
 tengin cavattacan meitä Jumalatoimista tegoista lepopitäs
 dhen yhdellä hengellillä muodholla/ pois caickesta synnistä ia
 häpiästä/ ia sen canfa anda nähdä että sana eij ole sisället käh-
 nyt sen yhden corvan cautta/ ia vlos toisen cautta / mutta me
 oli sim sanan ahkerat ewliat ia yleokulliset tekiät ne quin hedhel-
 män candavat kähsimises. Jocainen quin ewlepi nämät mie-

Mat. 7. 24.
 ad 23.

nun sattani / ia tek sen iälkin / minä teen hänen wiissan miehen
 verdari / ioca rakensi hänen huonensa collion päälle. Ja sa-
 dhe langeis / ia virdhat tulit / ia twlet puhalsit / ia syhäsit sen hu-
 onen päälle / ia eij quitengan eukistunue / Sillä että hän oli
 collion päälle perustettu. Ja iocainen ioca twle minulda nä-
 mä puhet / ia ey te sen / iälkin / se tehdän tyhinän miehen ver-
 dhari / ioca huonensa rakensi samman päälle / ia sadhe langeis /
 ia virdhat tulit / ia twlet puhalsit / ia syhäsit sen huonen päälle /
 ia se eukistui / ia sen langemus oli swri. Pangatta pois sen-
 tähden caicki saastaisus / ia caicki pahuus / ia ruwetta stwendhen
 tansa sama vastan / ioca teikä istutettu ombi / ioca voipi teidän
 sielunna autuarsi saatta. Mutta oleat sanan tekiät eij ewliat
 waiwoin / idze teitän pettädhän. Sille iois iocu on sanan ew-
 lia ia eij tekiä / hän ombi sen miehen casdainen / ioca hänen rw-
 millisen casoons speilis eurlistele. Sillä siete quin hän cur-
 listellut oli idzens / mene hän cochte pois / ia cochte hän vnhotti
 millinen hän oli. Mutta ioca täpise tadzopi sihen vapaudhen
 täpöhellisen takin / ia kinni pysyvi / ia eij ole vnhottava ewlia /
 wan työn tekiä / se sama tule autuarsi hänen teghosansa. Tä-
 mä on se hengellinen Lepo / että me ylhällä pidämme meidän
 pois synnistä / että meidhän sydhämen machtais Christuren
 weren cautta puhdisteturi tulla / niistä cuolevaisista töistä / pal-
 veleman sitä eläväcä Jumalata. Sihen manapi Paulus :
 Nijn älkäte nyt syndi lasteco vaillheman teidhän cuolevaisisa
 rwmisäna / niijn että te cuuleeta händä hänen himoinsa iälkin.
 Ja älkäte andaco teidhän iäsenitän synnin odhari väryttehen.
 Mutta andaca idze teitän Jumalalle / niinquin ne iotea cuollu-
 ista ovat virghonnet / ia teidhän iäsenet Jumalalle / wanhursta-
 dhän odhari. Sen mös Esaias neuvoi hänen ewlioilens :
 Pestä puhdistaca teitän / pois pangat teidhän paha menon mi-
 nun sitinäinki edhest. Laacat pahasta / oppecat hypä teke-
 män / edzilät oikeudhen iälkin. Auttaca sitä alaspainettua /
 saattaca mijlle orvoille oikeutta / ia auttaca Lesken asti. Caickein
 muudhen

Jac. 1. 27.
 ad 26.

Rom. 6. 12.
 ad 14.

Esa. 1. 16. 17

Dent. 10.
c. 15. v. 7 8

miidhen vscou hedhelemain seas/ on miidhin hyvät teghot wa-
stan niitã kôyhä/ xpi ei se haloin/ quin Jumala kâstinyt ombi:
Leidhän pitã vacastaman niitã mivcalaisla. Item: Jos
sinun velies iofain Caupungisa on kôyhä sinun maacunnasas/
cuin HERSA sinun Jumalas sinulle andava ombi: Niin
ei sinun piöhä covauttaman sinun sydhändäs / eli kinnni pa-
neman sinun kättäs sinun kôyhän velies edhest: Mutta pitã
ylös avaman sen hänelle/ ia lainaman hänelle senielkin quin
häneldä puuttu. Autuas on se/ quin armachta sen kôyhän
pälle: Händä pitã HERXan auttaman sinä pahana päivänä.

Psal. 41. 1.

Nämä oleon nyt sanottu niistä töistä ia tegoista/ quin cun-
kin Christityn Ihmisen tule harioitella Sabbathin päivän päl-
le. Nyt tahdoma me cadzo mingä cautta hän tule ricoturi ia
ylkkeläydyhyri/ ioca huokiasti taitan yinärdehettä/ cosea me con-
fererame wighat nijsen ylöstuettuun Avuin ia hyväin te-
koin cansa.

Mitkä
synnit os
vat quin
sotivat
vastoin
Sabbas-
thin py-
hyttä.

1. Ensiß / poistietän Sabbathin eli Jumalan palvelusen
vnhottamus/ elickä se tapachtu / että canssa laiscudest istuvat
cotona tuchana ia ioutilasma / eli ottavat ilman tarvetta /
iuri vastoin Jumalan kâsthyä / rumilliset eli mailmalliset työt
etteens/ eli menevät ylös Jachtin / calahan/ Ambuman / eli
vaeldavat Cauppa Caupungin eli muolle/ elickä ylöspäästä-
vät heidhän myllyns ia käyttävät / ionga cautta Jumalan pal-
velus tulepi vnhoteturi/ Saarnan vira ja Jumalan sana ylöns
cadzoturi/ ia monda ihmistä pahoteturi. Munda vnhotta
Lauvandaina että Sunnunda: lähestypt/ lydvät heitäns täht-
tämän / ia macavat niin ia lepävät ylös Wijnan ia Oluan/
cosea Jumalan palvelus pidhetän/ niin quin / sitã pahembi/
vsein nähdän/ ja sydhämen murhen ja huocouren cansa ym-
mardetan / cuinga Eathanas pettä ja viettelepi Canssa.
He pitävät HERXAN/ Sanan pilcana ja naurona/ ja ey
tahdo sitã ensingän/ sen calbaisla Cansa manatan paranoren
Jeremian cansa: Paranna sinus Jerusalem/ ennen quin mi-
vyn

Jer. 6. 10.
Cap. 6 8.

nun sydhämeni kände pois häntens sinustu/ so minä teen sinun
yhderi autiomaari/ causa ei yrifän tahdo asua. Wiälä vä-
hänäica ombi valkeus teidhän cansan/ väeldaca niijn cauwan
quin teillä valkeus on/ ettei pimeys teiteä käsittäisi. Joca pi-
mieäs vaelda/ ei hän tiedhän euhunga häri mene. Bscocat
valkeudhen päälle/ niijn cauwan quin valkeus teillä ombi/ senpäl-
le/ että te mahdai sitta olla valkeudhen lapsel: Joca minun
ylöncadzo/ ja ei ota minun sanoiaui/ hänellä ombi se ioca hä-
nen duomise. Se puhe ionga minä puhuin/ petä hänen duo-
miheman viimeisnä päivänä. Niä minun anna racassa/quin
minua sinust pois vedhais caiteffa ijas.

Joh. 12. 35.
36. 38.

2. Caicki wärä Jumalan palvelus ja/ Epä Jumalan pal-
velus pois kieltän täsä/ Blecullaisus ja Enhan cunnian
pyndö/ quin tönäpänä pidhetän käsillä niijnän Pavilaisten ty-
könä ja muinen exynein ihmisten tykönä/ ioista Prophitia pu-
hu: Mitä pitä minun teidhän valion vhrin cansa? Sauopi
H&Kra/ minä olen ravittu oinasten polttovhrissa/ ja niinen
sydötilästen tälistä/ ja ei ole vhrän himo ja ole häreäin/ lam-
massen ja cauristen verchen. Ällä enämbi edhestuoco Ruo-
cauhria turhan: Suikutoret ovat minulle cauhistettavat/ v-
dhetewdh ia Sabbatit cosea te cocontuletta/ en minä käsi/ sillä
te brucatte niisä epä jumalan palvelusta ia väkivalda. Syrach:
Caezo ettei sinun Jumalan piteos ole vlecullaisus/ ja älä pal-
velk händä värällä sydhämällä. Minä vihan teidhän Juh-
la päivänän ja ylöncadzon heitä/ ja en malda kärsiä teidhän
suisutus vhrin/ teidän cocourisan. Ja vaike te vhrastitta
minulle polttovhrin ja Ruoca vhrin/ en minä quitengan ni-
tä otollis:ri ota engä cadzo teidhän lihavan kijos vhrin päin.
Pois vie minusta sinun vires ihyiät/ sillä eipä minä voi sinun
Psaltaris leikiä culla.

Esa. 1. 12. 19

Syr. 1. 35.

Am. 5. 21.
22. 23.

3. Tyttelämattomus jano ja Sornanvirta vassan/ cusa
cansa tosin toisinaan tui:vat Kircon/ van caicki manauret ovat
cuhat/ väivät idskin hevdhä vauhä tottumisens ja häijn tapäs.

2. Tim. 3. 1. Joiska se P. Hengi puhuyi: Niinquin Jannes ja Jambres
 seisoi Mosesta vastan: Niin seisoi myös tämä vastan totutta.
 Tit. 1. 16. Ne ovat Ihmisen mielestä turmellut / kelvottomat uskohon.
 Ja sanovat tundevas Jumalan / mutta töilläns he sen kiellä:
 vät että he ovat cauhistos Jumalan edhesä / ja ovat covacovoi-
 set / ja ovat caickin hyvin töihin kelvottomat. He seisovat aina
 vastan sitä Pyhä Henge. Ja sanovat / sen sanan iälkin / ionga
 sinä HERRan nimen meille sanot / eipä me tahdo sinua suin-
 gan ewla. Wan me tahdon tehdä caiken sen sanan perästä
 joca meidhän suustan vlostäyppi / ja tahdom sille taivan Drot-
 ningille suisutta / ja hänelle juoma vhrä vhrata. Samalla
 muoto quin me ja meidhän Isät / meidhän Euningat / ja pämie-
 het tehnet ovat / Judan Caupungetis ja Jerusalem in cauitin
 päällä. Silloin meillä oli kyllä leipä / ia me autuat olimma /
 ja eipä me yhtän onnettomutta nähnyet. Mutta sitte quit
 me lakkaisma / sille taivan Drotningille vhramast eli suisut-
 tamast / ja vhramast hänelle juoma vhrä / niin me caicki köy-
 hyttä kärsimme / ja olema miecan ja näliän cautta huckunet.
 Cosca Judat näit cansan / entie he tähten kivoautta / ja sanoit ju-
 ri vastoin sitä / quin Paulus sanoit / vastan sanodhen ja puhu-
 dhen häväistystä. Ja sinä ihmisen lapsi / sinun cansas puhu-
 yi vastan sinua tämän ja sen ca:un päälle / ja portein edhes / ja
 se yri sano sen toisen tygö: Rakkani tulcat / ja anna meidän
 ewlla mikä siis HERRan sana on / quin he sanovat. Ja hei-
 dhän pitä tuleman sinun tygös seoracundahan / ja istuman si-
 num etes niinquin minun cansani / ja pitä ewleman sinun sa-
 nas / mutta ey tekemän sen iälkin: Wan pitä cuisutteleman
 sinun puoles / ja cuitengin elämän vastoinpäin iälkin heidhän
 ahneudhens. Ja caso / sinun tähty olla heidhän virtens / se
 quin mielläns veisaman ja leikkemän pitä: Juri niin pitä hei-
 dhän ewleman sinun sanas / ja eij tekemän sen iälkin. Mutta
 cosca se tulepi quin tuleman pitä / cadzo / niin pitä heidhän ym-
 mardämän / että yri Propheta heidhän se asans olut ombi.

Ezech. 33. 10
 ad Finem

4. Väisfielkän Täyttäminen/ Juopumus/ Saupantelo/
ja caicki se quin taita vetä Caussa Jumalast pois/ Sathanan
tygö/pois siestä hyvästä niin siihen pahaan/ pois tairausta niistä
helvettiin.

5. Armoittomus vastoin niistä köyhiä: Me näemmä Pa-
valin Kirioituxist ja Apostolein teghoist/ niin quin mös sen
vanhan Scoraunman constitutioist: Cuinga hyvin he ovat
toimittaneet niin köyhäin ylhälypitämisest/ caickina Sunnun-
dakeina lyönet cocon niille köyhille avuri/ia ey andanet heidhän
juosta ja hwtta cattuilla/ niin quin nyt tapachtu.

9. Sacramentin ylöncase ja Vnhottamus. Löytän niistä
quin pitävät heidhän lapsens mwtamat wiskot pois Castesta.
Zäällä löytän niistä quin harvoin eli ikänäns käy HEXRan
Echtolliselle/ van ylöncangovat autudhen wälin caickein corc-
keimast/ ja tallavat sen tallin Pärtyn heidhän jalcains ala. Jo-
ta HEXRA Jumala ikänäns anna olla rangaisemata.

Se Toinen Osa:

Osa me nyt oleina ewllet/ misä Sabbathin oikia pyhie-
tämys seisopi/ Item: Mingä tauttua HEXRan Sab-
bath tulepi vicoturi: Tahdoma me niit aiatella ja tutkistel-
la monicadhat corctiat syye/ quin pitä ylöskchoittaman caickia
Christityitä Ihmityitä/ caickia näitä yscollisest i täyttämän/ ia
telohon asettaman/ ahkeroiseman heitäns Sabbathin pyhie-
tämisen/ ia cartaman heitäns Lepopäivän wäräst täyttämi-
sest ia Prophanatioist.

Ensist pitä mös tähän ylöskchoittämän HEXRan meidän
Jumalan luia ia angara tästhy: Muista lepopäivän päälle: Exo. 20. 8.
Etä sinä pyhität hänen. Ewsi päivä pitä sinun työtä tekemän
ia tekemän caicki sinun työs: Mutta seisemänen päivän päälle/
HEXRan sinun Jumalas Saabbati: Silloin ey sinun pi-
dhä ychtän työtäkemän/eisä sinun poicas/eikä sinun tyttäres

eikä sinun palveles / eikä sinun iukheas / eikä sinun palca picias /
eikä sinun mivecalaises / quin sijällä sinun caupungis portin on.
Sabaathin päivän pitä sinun pitämön että sinä hänē pyhität.
minun Sabaathini / sillä hän pitä oleman teille pyhä. Se

Dent. 5. 12.

Exo. 31. 14.

Exo. 34. 21.

ioeca rikko hänen / hänen pitä cuoleman. Se quin teke isotain
työtä hänen päällän / hänen seluns pitä vlos iuriteaman häs
nen caustans. Ewst päivä pitä sinun työtä tekemän seikens
nen päivän päälle pitä sinun ylöspitämän / sekä kyndämisen et
täleikämisen causa. Pidhä minun pyhäc päiväni: Sillä
minä olen HERRA teidän Jumalan. Nain sanopi Her.

Lev. 7. 1. 3.

Jer. 18. 21.

ra: Cavattacat teitän / ia älkät candaco yhtiän cuorma Sab
bathin päivänä portein cautta sijälle Jerusalem / ia älkät vies
kö yhtiän taekä Sabaathin päivän päälle teidän huonestan /
ia älkä tehdö mitän työtä van pyhitätä Sabaathin päivä /
nijn quin minä teidän Jstellen käskenyi olen: Sillä minä olen
HERRA teidän Jumalan. Minun käskyni iäskin pitä

Ezec. 20.

19. 20.

teidhän elämän / ia minun oikeuteni pitä teidän pitämen / ia
tekemän sen iäskin / Ja minun Sabaathin pitä teidän py
hittäjän / että ne pitä oleman yri merkki minun välillän / ia tei
dhän / sen päälle että teidän tittämän pitä / että minä olen Her
ra teidän Jumalan. Edzikät ensin Jumalan valdacunda /
ia hänen vanhurscauttans / nijn caicki nämä teile tygölangvat.

Mat. 6. 33.

Tämän Jumalan käskyn päälle noiawat heicäns caicki Chri
stuliset Keisarit ia Cuningat Jumalisten käskyns causa / quin
Caussin tygö macunnasa voiffänyet ovat. Heidhän omat
Cuningat autuat Herrasa / korkiasti kyccätäpä Cuningas Carl
se I X. ia korkiasti cunnoittapa ia ylistettäpä Herrsa Cuningos
G B S I A F se Loimen ia Swembu. Keisari Con
stantinus Magnus ombi tässä angarat käskyt vlostuydhyä
andanut / nijn quin möstän Justinianus andanut käydyä sij
tä Keisarin latin pyden visin præceptum sijälle vedhettä.

2. Se swerä tygödytys ia tarve quin sen causa scotapi: 1.
Tulepi yri hymnen Sabaathin pyhitämisen cautta / Juma
lan

Ian tundoohon/ oppe tietämän Jumalan Lain/ meidhän Chri-
stillisin vscou ia caicki Catechismuren cappalet: Wasianotta
Jumalan hyäetegor/ yhden autuaxi tekeväissen vscou causa/ ia
ijancatifesti tulepi Jumalan tykönä pidhetyxi. Tämä on ^{Joh. 17. 3.}
ijancatinen elämä/ että he tundeovat sinun amoan totisin Ju-
molan / ia ionga sinä lähätie Jesuren Christuren. Mutta ^{Ro. 10. 14.}
cuinga heidhän pitä auvens hvtaman sitä ionga päälle ei he ole
vscouet? Ja cuinga heidhän pitä vscouman hänen päällens/ iosta
ei he ole mitän cuollet? Sillä ios sinä tunnustat sinun stol-
las Jesuren/ että hän on HERRA/ ia vscot sinun sydhäme-
säs/ että Jumala ombi ylösherähtänyt hänen cuolluista/ nijs
sinä autuaxi tulet.

2. Tulema me lohbhuteruri ia wirvoteturi Jumalan Sa- ^{Psal. 13. 3.}
nasta ia sen abherast cuolemifesta. Hän virghotta minun sie-
luni/ hän viepi minun viikalle tielle/ hänen nimens tähden.
Ja vaicka minä vaellaisin pumiäs laaros/ en minä pelkäis mi-
tätän pahutta: ettäs olet minun cansani. Minä olen oppes-
nemai quin caicki minun oppetaiani/ sillä sinun todhiftores o-
vat minun puheni. Sinun todhiftores ovat minun ijancat-
ifest permisseni/ sillä ne ovat minun sydhäment rimut. M-
häipää minua sinun sanas cautta/ että minä mahdon etä:
Ja älä annaminua häpien ala tulla minun toivoni cansa. Mi-
nä ilautan minuani ylige sinun sanas/ nijsquin se quin siere-
sad lihini sapi.

3. Tulema me mös sen cautta caickin avuin ia Jumalisu- ^{Psal. 1. 3.}
tenylös herähtetyxi. Hän ombi nijsquin yxi istutettu pu/
vuotain oiain tykönä/ ioca hänen hedhelmäns andapi atak-
lats / ia hänen lechens ei varise/ ia caicki mitä hän teke se me-
nestyxi: Sen caldaisa ei yrikän tee/ van se quin HERRA
pellä/ ia sequin hänen Jumalan sanasa puäpi / hän löpöäpi ^{Syt. 15. 1. 2.}
hänen/ ia hän cohtapi hänen nijsquin yxi äiti/ ia puä vastas
nottaman hänen/ nijsquin yxi nuori Moosian.

4. Kivimilli sella muoto löyhän me hyvästisunayen. ^{Lev. 16. 1.}

Jos te vaellatte minun sädhyksäni / ia pidhätte minun käskyäni /
 ia teettä ne / nijs minä tahdon anda teille saten aiallans.
 Maan pitä cosvoons teille andaman / ia puud pitä täynnäns he-
 dhelmätä oleman. Nijsen aian pitä vlotuttaman wijnan wtisen
 asti. Ja wijnan wtinen pitä vlotuttaman Kylvön aican asti.
 Ja teillä pitä oleman leipä kylä / ia asuman pellämättä omas
 maasan. Minä tahdon anda rauhan teidhän maacundan /
 että teidhän pitä saama levätä / ia eij kengän teitä peliätä. Mi-
 nä tahdon pedhot ia vahingolliset medzän cläimet teidhän ma-
 astin poisotta / ia miecan eij pidhät teidhen maacunnan läpise-
 käymän. Teidhän pitä tacaaiaman teidhän vihollistan / ia
 heidhän pitä miecan cautta langeman teidhän edhesän. Wis-
 si teistä pitä sata carcottaman / ia sata teistä pitä tuhannen car-
 cottaman. Sillä että teidhän vihollisen pitä langeman tei-
 dhän eten miecan cautta. Ja minä tahdon cadzatta teidhän
 pällen / enänvä teitä / ia anda teidhän casvata. Minä teen
 mös minun listton vahvaxi teidhän cansan. Teidhän pitä
 syömän sitä vanha / ia quin vudhet edhestulevat nijs te vanhat
 ylönannatte. Minä tahdon asuma sijan pitä teidhän seasan
 in minun sielun eij pidhät teitä poisheitämän. Minä tahdon
 waelda teidhän kestellän / ia olla teidhän Jumalan / nijs tei-
 dhän pitä oleman minun cansan. Sillä että minä olen tei-
 dhän Jumalan / ioca teidhän Agyptin maalda ylvos iohvatin /
 ettei teidhän pitänyt oleman heidhän orians. Minä olen
 poieki taittanut teidhän niiskan iken / ia olen teidhän andanut
 käydhä oikean ia pystyän. Jos te ewleitta minua / sanopi
 NERNA / nijs ettei te nyhtän enorma canna Sabbathin päi-
 vänä tämän caupungin portein cautta / van pyhitätte hänen /
 ia eij tee nyhtän enötä nijsen päivän päälle: Nijs pitä mös tä-
 män Caupungin portin cautta / ylvos ia sisälle käymän Cu-
 niningat ia försit / quin Davidin Stolun päälle istuvat / ia aia-
 vat ia käyvät / sekä Raaksten että heivoisten cansa / he ia hei-
 dhän pämiehens / pyne caikein cansa quin Judas ia Jerusa-
 lemio

Ier. 17. 24.
 25. 26.

lemis asuovat/ia tāmā Caupungi pitä isancaicifsesta asutuxi tules
 mon Judan Caupungeist/ia ne quin ymbärins Jerusalem
 macavat/ia Ben Jamin maalda/laaroista ia vuorilda ia etelen
 puolest/ioteä siäll edhesand yman pitä poletovhria vhrja/ Ruo-
 cavhria/ia listos vhrja HERRAN huonesen. Nisquin Her-
 ra idze puhu/että cosca Israelin lapset colmekerda vuot hesa iäl-
 kin Jumalan kästyn vlostment Jerusalem/ pitämän heis-
 dhän pyhä päiväns ia Jublians/ia caicki miehen puolet me-
 nit ia culgi heitäns siben paican quin HERRA kästeyt oli-
 nijn tachtö HERRA idze valvoo ylise maacunnan/ ettei yri-
 kän vihemies pidhå sisälle tulemā/ia tekemän heille vahingota.
 Ja millä taita mös tāmän cautta olla lepo ia huofans ia vir-
 vatus iälkin työn ia si sunnon quin coco wijkon täpise vlos wie-
 tetiy on. Allän yriäkän ryövätkö idzeldäns/eli hänen lapsildans
 ia palcaprheldäns/sitä lepoa pois/quin Jumala meille suopi ia
 myötä andapi. Muist lepopäivä pyhittä/Ett orias mahdais
 levätä. Sun työs silloin ylöanna /ia Jumalal palvelus can-
 na. Tahdotacote ewlla minua nijn teidhän pitämaan hy-
 vydhen nautiseman. Jos minun cansani ewllit minua/ia
 Israel minun teisäni kävsi/stori pian minä heidhän vihollisens
 alaspainasin/ia minun kätteni ylise heidhän vihollisens kän-
 däsin. Ja iotea Herra vihavat/huckä he pyrkivät händä vastä/
 mutta heidän aicäs olis isancaicifsesta pyhytä. Ja minä ruocki-
 sin heitä parahilla nifuilla ia hunaialla calioista ravisisin heitä.

Exo.34.23.

Esa.1.19.
 Pal. 18.14.
 ag finem.

3. Se cova Rangaiustus ionga cansa Jumala vhta tachtö-
 vans rangaista ia coronedziä caickia tottelemattomia sabbatin
 päivän ylise kähmäriä. Mutta ioldeica eij te ewle minua/ nin
 että te pyhitätte Sabbathin päivän/ia eij yetän cuorma canna
 sisällen nijnen portein cautta Jerusalem Sabbathin päivän
 pelle tahdon minä ylästytä yhden tulen hänen porteisans/ ioca
 huonet Jerusalemis culuttaman pitä/ia eij poissamutetuxi tule-
 man. Nisille quin on tāmä cauhistettava tapa/ että poivon-
 hottavat Sabbathin pitämisen/ iuteccan idze mitk rangastosta
 Jumala

Ier.17.27.

ettei yektän euroma pidhäis vitämän sinne sifälle Sabbathin
 päivänä: Niin tulit ne främärit ja caunpamiehet caakinai-
 sten waaruin cansa yöllä ylös portin eten Jerusalemis / yhden
 kerdhan ja toisen. Silloin todhistin minä ja sanoin heidhän
 tygöns: Euinga oletta te yllä vicona mivrin edhesat Jos te
 tettä nyt vielä / pitä minun kätteni tuleman todhän pälsen. Siis-
 tä aiasta asti eij he tulluet Sabbathin. Täällä löytän mös
 mones paicas maacunnasa / että Marcinat pidhetän idze he-
 luntai päivän päälle ja muidhen swreus iuhlain. Cosca nyt Esi-
 valda / Caarnan viran esimiesten cans telepi hänen ohferus-
 dhens maahan paneman senealdnista / cadzo / niin löytän yri
 senealdainen vastan sefomus / ettei muoto sen cans ole. Juma-
 lan sana / kääpysä päälle yano / yhkaurit ja vaaturiset cansa ohie-
 ze menevät / ja ombiswri himo pitä heitän heidhän vanhant
 tapans idkän. Samalla muoto löytän mös yri swri häpiäs-
 mättömys miinen cansa quin: Myllä pitävät / että he tachtos-
 vat miehelläns pääst ne kätymän Sabbathina ja pyhäpäivänä.
 Täällä eij pidhäis liscuttaman ja työtä techtämön Sunnun-
 dai päivän päälle iosleica vaivon tustan langemus ole kääpysä /
 niinquin Christus meitä opetta: Jos sinun härläs eli / Aasis
 caivon putopi / ettös cochte mene vetämän händä ylös Sab-
 bathin päivänä? Eu me pidhä Judasten superstitionas ob-
 servationes Sabbati, ioica eij tachtonet Sabbathin päivänä
 autta ja holhota idze heitän eli totacuta mwta / ios he tulevat
 äkillisen vahingon: Me luema yhdest Judasi / ioca langeis
 maahan nyhten saastaisen paican Lauvandainä / ionga Judat
 pitävät heidhän Sabbathins edhest / Cosca nyt Canstas tulit /
 eij hän millen mäoto tachtanut ylös loasta / eunen quin Sab-
 bathi olis ohisen mennye / vastaten:

Sabbata Sancta colo: de stercore surgere nolo.

Cosha hän nyt Sunnundaina ioca on niinen Christie-
 tyin Sabati / anoi apua tuleman ylös taastautudhest tuli hänel-
 le vastocuxi:

Sabba-

Sabbatha nostra quidem, Salmon celebravit ibidem.

Jos sinä eilen olet pitänyt Judassen Sabbatin / nijsn
pitä sinun tänöpanä samas paicas pitämän nijsen Christe-
tyin Sabbathin / ia sen cansa hädänsit vlos sen Jumalon pil-
caian. Cadzo / ydhest encaldaisest Sabbathi obseruatione,
eijs mitän puhutä. Sillä mecaidhan hypin tuscan lagemisen
exciperata.

Jumala vhsä tachtovans lähättä canhian rangastoren
ylise evkein nijsdhan / quin hänen sanans ylöncausovat: Mi-
nun pitä andaman minun vijnatorhani autiona maata / ettei
kengän pidhä hänen leickaman eli caivaman: Van ohdae-
ket ia oriantappurat pitä hänen casuaman / ia tahdon piville
fielä / ettei he hänen pällens sataisi. Joldaica sinä tee minun
pyhä päiväni pälle mitä sinulle nähyi / nijsn se pitä lustiferi
Sabbatixi cuozuttaman / pyhittäjän ia ylistäjän HERRA.
Minun canssani on turmeldu / senuvori ettei hän tahdo oppiat
Sillä että sinä poishylkäst Jumalan sanan: Sencaidhan
minä mös sinua poihylan / ettei sinun pidhä minun pappini
oleman: Jos eijs te evle minua nijsn että te pyhitättä lepopai-
vän: Ja eijs yhtän cuorma kannan sisälle nyuen portein caue-
ta Jerusalem Sabbathin päivä pällen: Pitä minun ylösty-
tyttämän yhden tullen sen portihin / ioca huonec Jerusalemis
culuttaman pitä / ia eijs pidhä vlessamutettaman. Cadzo cat
sijo cuinga teille kääpi: Te kylvätte pahon / ia vdhän sisälle
riettä: Te syötte / ia että tulle cuitengan ravituxi / te moetta ia
että cuitengan ianoctomaxi tulle / te vateikat teitän / ia että te
quintengan lämcymöxi tulle / ia ioca raha ansahe hän pane ne
yhten läpisen cuctaron. Nijsn sanopi se HERRA Zebaoth /
cahocat sijo quinga teille kääpi: Mengät vlos uvorten pälle /
ia hagecat puuta / ia rakendaca sija huone / sen pitä minulle otol-
lisen oleman / ia tahdon minun curniani ojotta / sanopi HERRA
RA. Mutta ios että minua evle / ia caicfia nälcä kättyätee /
muttä ylöncausot minun kääpyni / ia teidhan fielun poishetta-

Esa. 5. 6.

Esa. 58. 13.

Ose. 4. 6.

Ier. 17. 27.

Hag. 1. 6.
ad 9.

Lev. 26. 14

vāt minun oikcuteni / niñ eētā te caickia minun kāsſhiāni tee /
 ia minun liſeton iātāt cakaperin / niñ minā tahon mōs teidhān
 nāmāc tehdā / **W**inā tahdon teitā edziā ia rangaiſta vapitoren /
 aloſten ia vilutaudhin canſa / eētā teidhān caſwon pitā muuttu
 man / ia teidhān haamin nā āndymā. Siemenen pitā teidhān
 turhan kyloāmān / ia teidhenv. hollifen pitā ne ylöſſyömān. Ja
 minā tahdon aſetta minun caſboni teitā vaſſan / ia te tulleſta
 lyöhyri teidhān vihamiehildān. Ja iotea teitā vihavat pitā
 teidhān yhiſen valligeman : Teidhān pitā mōs pakeneman /
 coſea eiſ kengen teitā taca aia. **T**āmān pälle aiatteli Tobias /
 coſea hān oli ſimā **A**ſſyrian fangedhes / ia nāki ſen ſtoren mur
 hen idzens päliā ia hānen canſa fangittuin maannuſſens pällā :
 Ja aiatteli ſen ſanan pällē / quin **H**erra **P**rophetan **A**moren
 tautta ſanonut oli : **W**inā tahdon e idhān **J**uhlapäivāt mur
 heri / ia caicki teidhā veisun wāparkuhun käätä / ia minā tahdon
 anda ſākin iocaidzen landen pälle tulla / ia caicki pāāt paſtari
 tehdō / ia tahdon heille yhgen murhen ſaatta / niñquin ainoata
 poica murheitān / ia heidhān pitā yhden ſurkian lopun ſaamā.
Cadzo / ne päivāt tulevat / ſanopi **H**erra **J**umala / eētā minun
 pitā yhden nāliān maan pälle lähättāmān / eiſ nālien leivān
 perāſt / eli ſanon vedhen iälkin / van **H**E**R**ran **S**anan cwle
 miſen iälkin / Niñ eētā teidhān pitā ymberins iuoremān / yh
 deſt merest niñ toiſchen / pohiaſt niñ itāhān päin / edziſkellen
HE**R**ran **S**ana / ia eiſ quitengan pidhā löyētāmān. Nāi
 tā ſano **H**E**R**ra : **C**olmen / ia neliān **J**udan vicain tādhen /
 en minā tahdo ſāāſtā / ſenvuoxi eētā he **H**E**R**ran lain ylöns
 tadzovat / eivät hānen oikcuttons pitānet / ia andanet heitāns
 valhella vietällä / ionga heidhān **J**ſāns ovat iälkin noutanet.
Wan minā tahdon yhden tullen **J**udahān lähättāā cen pitā ne
 palvakiſie **J**erusalemis ylöſſyömān. **H**E**R**ran pitā pois
 hachaman **J**ſruaelis ſelā pāān eētā ppr ſtōn / ſelā oron eētā can
 non / yhden päivān pälle. Ja **H**E**R**ra ſanoi : ſentāhden
 eētā he ylönaridavat minun lakini / quin minā heille andanut
 olen /

Tob. 1. 6.

Am 8. 10.

Am. 4. 5.

Eſa. 9. 14.

Joh. 9. 13.

olen / ia eij ewle mitun sanoiani / eikä mäs elä senälkin : Van
 koravat heidhän sydhämeus aiwoitus ia Baahin / niuquin hei
 dhän Jsäns heitä opettanet ovat. Sentähden sano HERRA
 Zubaoth / Israelin Jumala / cadzo / minä tahdon ravita tä
 män Eanflan Koinruoholla / ja anda heidhän Sappia luodha.
 Minun pitä pösshaiottaman heitä pacanoitten secan / toita eikä
 he eikä heidhän Jsäns tunne / ia pitä lähättämän miecan hei
 dhän ylisens / sihen asti että se on vicon heidhän cansans.

Ja sen päälle että sencaidaiset Jumalan vhtaurer pitäis sitä
 enämin käynnän meidhän sydhämen / ombi HERRA Juma
 la andanut niin monda Esiuva sisälle vedhettä sihen P. Kir
 ioituren. Mingä Syyn tähden tuli wedhenpaisumus ylike
 sen endisen mailman ? sen tähden että shenset eij tachtonet anda
 Jumalan hengen rangaista heitäns. Mingätähden tulitne
 60000. Corvesa maahan lyödyhyri / niin että ey enämbi kuin
 Josua ja Caleb / nystä quin vlos lārit Ägyptistä / sisälle tullet si
 hen vlosuatuun maahan? He ylöncahoit Moseren ja Aaronin /
 ja langesit pois Jumalast / ja napisit HERRA vastan.

Gen. 6. 3.
 Deut. 1. 35.
 Nu. 14. 23.

Eij yrkään tästä pahasta suuecumasta / pidhä saaman näh
 dä sitä hyvä maata / quin minä vennonut olen / andavani hei
 dhän Jsillens / paidzi Caleb Jephunnen poica / hänen pitä näke
 män sen. Tuli on ylöshytynyt minun vihvasani / ia pitä co
 staman sihen alamaisen helvettin asti / ja pitä culuttaman hä
 nen casuonsa cansa / ja ylöspolttaman vuoren perustoren : Mi
 nun pitä cocoaman onnettomudhen heidhän ylisens. Mi
 nun pitä ambuman caiki minun piisini heidhän pällens. Se
 quin tachte tietä / mingä tähden Jumala niin hirmusest ran
 gaisi sitä Judan cansa / ensist niinen Babiloniterein cantea /
 ja sitte niinen Romarein / hän lukcan Cuningain Kirioia /
 Prophetiaie / Jesuren Ehsuren saarnioia / ja Apostolein
 Kirioituria. Uatengin 2. Par. 36. Ja Herra heidhän Jsä
 dhens Jumala lähätti heidhän tygöns aiallans hänen sanan
 saattaiain cautta : Sillä hän armaheti hänen cansans ja ma

Den. 32. 22

2. Pet. 36. 17

iansa päälle / mutta he pilkaste Jumalan lähätyks sanna / ia ylöns
cangoit hänen Sanans / ja pilkaste hänen Prophetiäns / se
hen asti että HERRAN viha julmistui hänen cansans ylise /
niin ettei heillä nyt enä parannoista ollut: Sillä hän oitidatti
heidhän ylise sen Chalderein Euningan / ja antoi tappa hei
dhän pyhydhens huones / eikä armachtanut pilkeitä eli ylösoia /
taikta vanhoia eli vloseläneittä / eikä annoi hän heidhän
hänen kätchens. Sillä se aica pitä tuleman sinun ylise / että
sinua vihamiehens pitä sinun ymbärins seashaman / ja pyrit
rävät sinun / ia ahdistavat sinun iocaculmalda / ia maahan
tasoittavat sinun ja sinun lapses jota sinus ovat / ja eiöt sättä
sinus kive kiven päälle seneähdens ettei sinä tundenat sinun edzi
kos aica. Seneähdens sanon minä teille / että Jumalan val
dacunda pitä teildä poisotettaman / ja pitä annettaman paca
noille / iotea tekevät sen hedhilmän. Seneähdens ettei he otta
net raekautta totudhen puolen / että he mahdaisit autuuri tulla.

Lev. 19. 43.

Mat. 21.

1. Thef. 2.

Tämä on nyt niin puhueu tämän aian päälle / yhdexi
muistori Sabbathin pyhittämisest: Eusa me olema euullet /
mitä tekoia ia toita meidhän pitä harjoitteleman Sabbathin
päivän päälle / Jem: Mitä meidhän pitä andaman olla teke
mätä. Toisen kerdhan / mitkä cortiat Synt / quin pitä mei
tä ylös kohoittaman Sabbathin oikian pyhittämisens / nimit
täm / Jumalan omakästy / se hyödyhyys ia hyvä quin sen cansa
seorapi / ia se sivi rangaistus / quin caikein Jumalan kästyn
ylöncasoitten ylise käymän pitä. HERRA Jumala quin on
Sabbathin Sätäin ja Herre / suocon meille hänen pyhä ar
mons / että me mahdaisine tehdä sitä quin meidhän tulelepi
tehdä parannos ja catumus / ja wymeistä tulla siihen ijancie
ksen Sabbathin ia Lepohon / Isän Jumalan poian ia sen py
hän hengen / ynnä caikein vlosalietuin Jumalan ystä /
vään / cansa ijan caichifesta iloheman /

Amen / Amen.

Nri Ruuous / nünen edhestbrucattapa

cuin vaeldavaat / eli asuvaat vieran

Cauffman scasa.

Aimoia täynnäns ia laupias Isä / caic=
kivaldias Jumala / jonga maa oma on caiken sen
cansa quin sen päällä on / sinä quin olet oikia omistaia caic=
ken sihen quin taivohan allo on / ja olet sinun vanhur=
stasa vihasas / olet vlosajanut meidhän ensimäiset van=
hembraue siitä riemullisest Paradisist / että he caikkein hei=
dhän lastens ja jälkin tulevaistens cansa täytyi olla Pi=
lagrimin ja mrvcalaisna täsä mailmasa: Sinä mös quin
armosta iagat iocaitzelle ja cullectin hänen aicans ja si=
asan / cusa ia cuinga causvan hänen vaeldamanpitä: olet
mös luannut ia tygösanonut meille / että sinä tahdot olla
sinun Christiceytis cansa / ia eytä anda olla meitä orvoi=
na / van caikisa meidhän teisan meitä variella / ettei mi=
tän paha pidhä meille tapachtuman. Minä rucoilen si=
nua sinun racan poicas Jesuxen Christuxen tähden / että
minä ymårdhän sinun pyhän tachtos nijn olevan / että
minä minun viheliäisydheni ja vaeldamiseni aicana / täy=
ty tykönä vieran ja tundemactoman caoffan asua / sinä
tadhdoisit sentähden armollisesta olla minun cansani cai=
kisa minun teisäni / ia variella minua caikest synnist ja pa=
hast. Sano minun tygöni : nijnquin sinä sanoit Jacob
Patriarchan tygö: Minä olen sinun cunfas / ja pitä va=
rieleman

rieleman sinua cahungas menet/ ja pitä sinua iohdatea-
 men iällens tähän maahan/ ja ei pidhä ylöndaman
 sinua, Auta Herra Jumala/ että minä miyun vircani
 caiken vscollisudhen cansa vlostoimitaisin/ sinun pyhälle
 nimelles cunniari / ja minun lähimmäiselleni hyväri.
 Anna onni ja hyvästisunaut caiken minun työni/ että
 minä aina äläisin sinun pelgosas. Ja että minä tiedhän/
 että mailma on asetettu sijnä pahasa/ vihapi sinun pal-
 velias/ ja laitta caickia sitä quin hyvin on tehty: Sen-
 tähdhen rucoilen minä sinua/ vapadha minua Herra pa-
 hoista ihmisist/ variele minua cavaloist mihistä/ ne quin
 pahaaiattelevat heidhän sydhämesens ja jocapäivä sa-
 attavat sodhan ja tappeluren matcan. Varielle minua/
 Herra nymen Jumalattomain kädhen edhest/ varieln mi-
 nua viecasten ihmisten edhest/ ne quin aiattelevat ylösalai-
 sin cukiastarens minun käymiseni. Sinun pälles/ minū
 Herra Jumalani/ toivon minä/ mitä taitavat ihmiset
 tehdä minun? Auta Herra/ että minä mahdan estämätä
 minun vircani vlstuodha/ ja sinun ylistöstäs aina edziä.
 Ja cosca nyt vaeldamisen aika tehtetty on/ nän cotia vie
 minua tähän oikian Isän maalle/ ja vastan ota minua
 sinun taivallisin asumasiois/ cusa minä sinua yancaicki-
 festi/ ylistän ja cunnioitan/ Sinun poicas Jesuren Chri-
 sturen meiddhän HERRAN cautta/ isle ynnä sinun
 ja sen V. hengen cansa olcon kyös yhan-
 caickifesta/ Amen.